

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSERE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI Dr. BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára: 2 k. 40 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok, 5 évi kötelezettséggel,
===== egy évre 2 koronát fizetnek. =====

1000

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra. — Hirdetések ju-
tányos árban fölvetetnek. — Kéziratokat nem
adunk vissza.

Ima.

Elmondotta Fazakas Lajos 1906. nov. 3-án Kolozsvárt a Dávid Ferencz-Egylet közgyűlésén.

Gondviselő jó Istenünk szerető édes Atyánk! Egy esztendő leforgása után újra összegyűltünk e szent teremben. Téged keresünk legelőbb is, kit szem nem látott, de minden szív érezhet! Köszönjük, tiszta szívből köszönjük, legelsőbbben is a te szerető atyai jóságodat s megbecsülhetetlen nagy kegyelmedet, melyekkel születésünk óta elhalmaztál s melylyel meghosszabbítod életünket napról-napra, évről-évre.

Önkéntelenül is eszünkba jut édes jó Atyánk: méltók vagyunk-e a te jóságodra s nagy kegyelmedre. Ugy látszik, hogy e terembe a buzgóság, az eszméért való lelkesedés hozott, de vajjon künn az életben, az elmúlt hónapokban buzgók voltunk-e a munkában, melyet reánk bízta, hogy elvégezzük.

Itt e szent teremben, látva dicső őseink képeit, nem halljuk-e a kicsinylő szózatot: „nem tudtatok volna megállni szilárdan a mi korunkban, a mi helyünkön. Vajjon ha legnagyobb őseink között, az igazságért meghalt felt nélküli jellem megszólalna e perczen, nem hallanók e mi is: „Ti is tiszták vagyatok, de nem mindnyájan!“

Oh jó Isten, Kegyelmes Atyánk! Ki „tudsz, látsz, értesz jövendőket, mennyen, földön, alant és fenn levőket“, miért titkolnunk el, hogy egyletünk szép és magasztos elveiért nem tudunk eléggé lelkesülni és sokszor még azt sem mondhatjuk el: „Uram a lélek kész, de a test erőtelen“. Ugy elfoglal a világ lelke, úgy lenyűgöz a földi élet, hogy magasra nem emelkedhetünk. Megkísértenek a világ hiúságai s nem tudjuk mondani sem: távozz tőlem sátán! Inkább siratjuk azokat, a miket látunk e nagyon is elfoglalt gyakorlati irányu korunkban, mint azokat,

melyeket nem látunk, de a melyek boldogabbakká tennének s megtöltenék lelkünket magasztos, szép gondolatokkal.

Fel-felbuzdul olykor szívünk, teszünk is olykor valamit; de várjuk is az eredményt azonnal, nem gondolva meg, hogy több mint 300 esztendő kellett annak is, hogy szent vallásunk dicső vértanuját megértsék s nagy állhatatosságát, kitartását, korát megelőző fölvilágosodását, rettenthetlen bátorságát méltányolni tudja a világ s bátran állithassa a történetíró: „a lelki szabadság legnagyobb megteremtőjének, első törvénybe iktatójának és legnemesebb vértanunak.“ Hozzád jövünk oh jó Atyánk kiengesztelődésért! A te szent fiad megtanított, hogy te nem vagy boszuálló, hanem szerető jó Atyánk, ki meg tudsz bocsátani, s ha eltékozoltuk is az élet javait; ha beismerjük tévedéseinket, kitárod ölelő karjaidat s újra elhalmozol javaidal, melyek kimeríthetetlenek, mint a tengerek vizei.

Kérünk is édes jó Atyánk! alázattal kérünk, buzgó szívvel esedezünk, ne tudd fel, hogy országod eljöveteleért csak imádkozunk; de tenni, keveset teszünk!

Ne tudd fel, hogy sokszor zugolódunk: miért is állítottál minket oda, a hol állunk, miért vezetsz vérnyomokon, hol ellenség és üldöztetés várnak, vér és halál gyászolnak, s nem gondoljuk meg, hogy ott szabadság és dicsőség támad.

Ne tudd fel, ha zugolódunk, miért nem terjed gyorsabban az igazság, s nem gondoljuk meg, hogy a világosság is csak perczenként terjed tovább és tovább s a felkelő nap sugarainak is a keleti hegyormok ellentállanak.

Ha nem érdemeljük is meg édes Istenünk: emelj fel minket magadhoz, végy fel irgalmasságod karjaira s vezess a dicső elődök utján erős szívvel, bátor lélekkel! Te tudod, mit hoz minden idő s mennyi van ebből kimérve egyházunknak s ez egyletnek, melynek tagjai vagyunk. Mindennap sötétségbe van burkolva előttünk, de reád vetjük szemeinket, benned helyeztetjük gondolatainkat s kérünk tégedet, hogy legyen olyan világosság szívünkben, a mely dicsőséges fényvel világít körülünk mindent napról-napra évről-évre s azzal az erővel, melyet te adsz nekünk, alkalmazkodhassunk a kötelességhez. Nem betűszerinti értelemben, nem előírás szerint, hanem szívünk egész buzgóságával, lelkünk teljes erejével s türelemmel hordozva az élet terhét, egész életünk a te igaz imádással teljes legyen.

Legyen bennünk igaz temploma és otthona az igaz valásnak! A te nagy igazságaid lakozzanak mi bennünk s miként az ősök hiresek voltak az összetartásban: igyekezzünk mi is azok lenni!

Segély minket oh édes Istenünk!, hogy egész munkát végez-

hessünk s ne csak itt, ne csak szájjal lelkesüljünk egyletünkért, hanem életünkkel és cselekedeteinkkel mutassuk meg, hogy szeretünk téged és az embereket, kiknek szent ügyét szolgáljuk, hogy szűnjenek meg a határok s vámsorompók, melyek embert-embertől népeket egyik a másiktól elválasztják.“ Ígyekezünk elfojtani minden olyan gondolatot, mely jogosulatlanul emeli fel fejét, szelidítsünk meg minden nemtelen szenvedélyt, s tartsuk nyitva szemünket és szívünket az új igazság előtt, mely ébred ez a mi keblünkben s kövessük annak hívását, mert az bizonyos, hogy a te szavad; hogy a mi napjaink legyenek a te napjaid, a mi imádságunk a te lélekben és igazságban való imádságod, a mi életünk a te folytonos szolgálataid, s minden földi napjaink öröm s dicsőségteljesekké legyenek te előtted, hogy mikor elvégzed munkádat velünk e földön, vigszággal és nagy örömmel emelhessek szemeinket feléd, s haza menjünk abba a világba, hol eltöröltetik minden könnyhullatás, a hol fájdalom és jaj többé nem léssen, hanem a te szeretetednek világában örvendezni fogunk s dicsőségről-dicsőségre jutunk.

Add áldásodat addig is egy igaz Istenünk e hajlék minden lakóira! Add áldásodat egyletünk jelenlegi működésére! Add áldásodat az egylet nagyevű s nagyérdemű elnökeire, kiket a lezajlott évben is próbára tettél, de benned vetett tántoríthatatlan hittel is megajándékoztál s engedd, hogy még sokáig vezethessenek s megmutathassák: milyen a valódi tiszta keresztényi élet! Add áldásodat forrón szeretett egyházunk szeretve tisztelt főpásztorára, kinek, mint a lánglelkű apostolnak „bár kegyes ösztön adatott, mely őt csapdossa“, mégis mindig érezte a te nagy kegyelmedet s ez elég volt arra, hogy vezethette annyi éven át egyházunk hajóját a halált okozó helyeken is vész nélkül!

Adjad jó Istenünk, hogy ezt a próbát is — mely mindnyájunk szívbéli bánatára most közelebből érte — kiállja, és legyen még sokáig vezető tűzszlopunk! Amen,

Elnöki beszéd.

A D. F. E. közgyűlésén tartotta Bárá Petrichevich Horváth Kálmán.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Sokan kérdezhethnék, mi értelme van annak, hogy a D. F. E., mely tulajdonkép a vallásos-erkölcsös élet propagálására alakult és mely az ethikai élet követelményeit terjesztve, ezen úton akarja vezetni az embereket az igazi vallásossághoz, annak elnöke megnyitójában oly dolgokat is tárgyal, melyek nem tartoznak, szorosán véve oda?

Ezen vélemény nem lenne indokolt.

Az események folyásának nem lehet irányt szabni. Azokat el kell, hogy fogadjuk, a mint jönnek. Csak tudjuk megválasztani azt, a mi valóban befolyásolhatja az erkölcsöket. Ha rávezetjük az embereket káros voltokra, elértük azt, a mi célunk volt. A példákat mindig a való életből kell venni.

Ily kutatás eredménye, a mit mondandó vagyok:

Ha társadalmi életünkön végig tekintünk és látjuk azon sok fonákságot, mely ottan a nélkül, hogy nagyon keresnők, önkénytelenül szemünkbe ötlük, már megalkottuk magunknak véleményünket, hogy az így nincsen réndén.

Nem kívánom, hogy az, a mit mondok az egész társadalomra genirálizáltassék, csak egyes alakokat akarok feltüntetni, mint kinövéseit a kor szellemének. Minden időben voltak és lesznek egyének, kik viselkedésükkel a többiektől kiváltak, de midőn azt már többen észlelhetjük, mint rendes körülmények között lenni szokott, az már nem egészséges folyamata az emberi fejlődésnek. Annak mélyebben fekvő oka van. A miért is érdemes utánna kutatni.

Ifjaink egy része, kiket egyetemlegesen méltán tarthatunk nemzetünk valódi fenntartóinak és nagyságunk biztosítóinak, nincsen ezen előttük álló magasztos cél tudatában és életét is természetesen ennek irányelvei szerint rendez be. Tanulása a széles, mély alapot nélkülözvén, szereti a felzinen úszni és a mindig fejlődő bajt és a szorgos, lelkösmeretes és ez által természetesen fáradságos munkát kerülni óhajtván, a mindeunapi élet hullámcsapásaitól előretolva és a megélhetés gondjaitól is zaklatva, arra törekszik, hogy mihamarább biztos révbe jut-hasson. A nemes ambitio, hogy kiválót, derekasat alkosson, oly dolgot, mely diszül szolgálhatna bárkiinek, ki ilyenre törekszik, nincsen meg benne. Ez a legsajnosabb, mert e nélkül a nagy tehetség sem fejlődhetik. Olyan az, mint az álló, mély víz, mely munkát nem végezhet mindaddig, míg a szél nem kor-bácsolja fel lustaságából.

Az ambitionak ezen előreható, feszítő ereje hiányzik ifjúságunk ezen részének könnyű megélhetésre megalkotott gépezetből. Így természetesen, ha egyesek ki is válnak társadalmunk és nemzetünk szerencséjére közülök, a nagy tömeg, melylyel, ha azt lelkes szellem hatja át csatákat lehet megnyerni, csak arra gondol, hogy hol a visszavonulás útja, melyen munka nélkül lehet megélni.

Ifjúságunk ezen könnyen gondolkodó, a jövővel nem tördő természetét átvészi az idősebb koruak egy része és ezekhez még hozzácsatolja, miut jellegzetes vonást a „stréber-

séget" is. Mely ész, tehetség, tanulás hiányában, azon kis eszközökkel, melyek rendelkezésére állanak — mindenkép érvényesülni kíván. De a stréberség kultusza átmege másokra is, kik a szellemi erők teljességében és hiányában a jellem irányító fékezőjének, mely megszabja, mit tehet és mit nem szabad megtenni, működésükkel oly terekre is kivonulnak, maguknak befolyást, társadalmi állást és anyagi javakat szerezni, a hol a feltétlen megbízhatóságot, a meg nem támadható tisztességes eljárást nem tartják a férfi első becsületbeli kötelességének. Hogy mily nagy kárára van az a társadalom erkölcsi színvonalának, azt mindennap szomoruan észlelhetjük és még leverőbb annak tudata, ha elgondoljuk, mit alkothattak volna ugyanazok, ha képességeiket a haza és nemzetük igaz érdekeinek szolgálataiban érvényesítették volna.

Igy bizony nem teljesedik be Spencer evolutionális tana, mely a tiszta erkölcsök és a nemesebb gondolkodás javító hatását, az idő folyamával mind nagyobb körökre kívánná kiterjeszteni, midőn valamely láthatatlan erő, nehéz súlylyal nyomja le a társadalmat a föld rögéhez: az anyagiasság felé

És mit mondjunk nőinkről?

Nem kívánok a nagy többségről szólni, a kik családi boldogságunk megteremtői, én csak azokról a különleges hölgyekről akarok beszélni, a kik nem ilyenek.

A szélsőségek keresésében és feltalálásában ők a mesterek. Oly elveket vallani, úgy tenni, a hogy más józan eszű ember nem cselekszik és a mily eszméket az nem hirdethet — ez a bogara azoknak, kik nem akarnak közönségesek lenni, kik mint társadalmunk tipikus alakjai közöttünk élnek azon tudattal és gondolattal: nem tartom magamat a conventiouális szokásokhoz, engem azok feszélyeznek, én Istennek különleges teremtménye vagyok, tehetségem, melyekkel megáldott, elválaszt tőlük, külön életpályát szabott elém, melyet én követek. Engem kell, hogy kövessenek, nem én másokat és mesterséges szokásaikat.

Ezt valóban meg is teszik. Akadnak utánczóik, mint mindennek a mi excentrikus és így egész sereg megbolondult ember hajszoja és majmolja egymást a különlegességben, képezvén egy örületes bandát, mely hármás, négyés csoportokban végigseper a társadalmi élet szabványain, mint felvert madársereg, mely a légben eltűnik a nélkül, hogy akadályra találjon.

Ők is élnek a madara természetadta ösztönével, szabadságával, melyet csak arra használnak fel, hogy egyetemes hódolat és ünnepeltetés kiválasztott tárgyai lehessenek. Feláldoz-

zák ezért gyakran testi, lelki nyugodalmaikat és így lesz belőlük a sok beteg, hisztérikus nő.

A női hiúság jegyében, melynek ezen szép eredményét látuk, minden belefér a mi a 'állítás, a való élettel és egyáltalán a női kötelességgel ellenkezik. A családjánya önfeláldozó munkássága, mely namcsak a látszat kedvéért dolgozik, hanem Isten áldásaként beléje oltott lelki szeretetből, a szerető hitves gyöngédsége, mely férjét a létérti küzdelmében bátorítani, támogatni kívánja, mely szeretetteljes kézzel törli le annak homlokáról fáradozásai verejtékét, a háztűzhely édes melege, mely hívólag int azok felé, kik annak becsét értékelni tudják, ezek mind-mind kirepülnek ezen nők hajlékának ablakain és nem marad ott csak a pók, mely szövö hálóját az elköltözött családi boldogság foszlányain.

Ha látnák és meggondolnák ezen asszonyok, hogy könnyelműségük által mily kipótolhatlan veszteség éri mindazt, a mi emberi becsületünket bírja, talán megtérnének.

A baj abban van, hogy ezen nők egy része igazi ros, kik bár ennek tudtával vannak, még sem akarnak javulni, más része lelkivak, kiket meglehetne állítani a téves úton, csakhogy azok, kiknek szavára talán hajlanának, rendesen élvhajhászó emberek, kik nem birnak azon erkölcsi erővel, bár annak szükségét lehetetlen át ne érezzék, hogy azon épületet, melyet nagy gonddal és megfontolással maguknak emeltek — felgyujtsák — annak világánál dicsőítvén erkölcsi felemelkedésüket.

S marad minden, a mint volt. A régi, a jobbak érzelmeit lehongoló szürkeségben.

Ezekről is láthatjuk, hogy mint előbb mondám, társadalmi életünkben sok a fonákság és hogy annak, a mennyiben tehetjük, kiküszöbölésére kell törekednünk.

Én a baj okát nevelésrendszerünkben találom. Nem neveljük a gyermekakat az életnek. Már a gyermekszobában beléjük kell csepegtessük a kötelességtudást, szemük elébe kell tárunk azon nagy erkölcsi károkat, melyeket szenvedni fognak, ha azokat elhanyagolják.

Különösen leányainknál kell ügyeljünk, hogy ezen eszméket átértsék: átlássák, hogy az élet nemcsak mulatság, pipere és természetadta hiúságoknak kielégítése, midőn a férfiak hódolatukat lábaikhoz rakják, hanem komoly kötelességteljesítésnek hosszú láncolata, mint leendő feleségeknak és anyáknak.

Ha a nők nevelését helyes irányba tereltük, már megnyertük annak a férfiakat is.

Társadalmi életünk legfőbb támasza a nő: a milyen a nő,

olyan a társadalom. Ha a nők nincsenek ideális magasságban mi felettünk, férfiak felett, hová tekintünk fel mi, támogató, buzdító szóért esengve? Ha a forrás, mely reménységeinket és alkotó erőnket magában hordá, apadni kezd, és a mi szép, komoly és nemes, süket fülekre talál náluk, akkor, kikben bízhatunk meg? Akkor elmondhatjuk: szomoruan áll az össztársadalom ügye.

Tisztelt Hölgyeim! Önöknek, mint családayáknak kezében van a helyzet kulcsa. Midőn dalolva a bölcsőben levő gyermeküket ringatják, gondolják meg: attól függ társadalmunk erkölcsi színvonala, hazánk nagyságának fejlődése, hogy mily eszmékben nevelik fel ezen kisdedet. Nehéz és felelősségteljes az önök feladata, de dicső, ha azt helyesen oldották meg.

A Dávid Ferencz-Egylet is tegye magáévá és hirdesse ezen eszméket. Menjen elől a zászlóval és majd követni fogják mások, kik a mondottak igazságát elösmerték, mindig előre, a javulás felé!

Mielőtt bevégezném, nem tehetem, hogy meg ne emlékezzem azon nagy veszteségről, mely egyletünket Mikó Imre, egyletünk tavaly megválasztott alelnökének halálával érte. Ő egy komoly, mély tudású, a mellett tiszta, feddhetlen jellemű ember volt, kit méltán állíthatunk oda példányképül ifjúságunk elébe, szólván: „Im fiatal barátaim ilyenek legyetek!” Egy ily embernek halála mindig nagy ürt hagy maga után társadalmunkban, mert ritkák soraink között. Egyleti ügyeinkben is mindig készséggel és odaadással működött. Indítványozom, emlékét őrizzük meg jegyzőkönyvünkben és intézzünk özvegyéhez részvétiratot.

Ez évi egyleti működésünket, valamint a fiók D. F.-Egyletek állapotát, melyek ez évben öntudatos, nagy tevékenységet fejtettek ki, a titkár úr fogja bemutatni.

Ezzel a D. F.-Egyletnek XXII-ik közgyűlését megnyitom.

Bezáró. Egyletünk nevében megköszönöm Murányi Farkas Sándor barátomnak és tisztt. Lőrincz Dénes lelkes úrnak, hogy felolvasásaik által szivesek voltak közreműködni közgyűlésünk okulására és gyönyörködtetésére. Köszönöm tisztelt Hölgyeim és Uraim önöknek is, hogy megjelentek és kérem tegyék meg azt máskor is.

Köszönöm különösen azoknak, kik nem hitfeleink és kérem jöjjenek el a jövőben is. Ne válasszon el minket a vallás, sőt inkább egyesítsen a jónak megtudásában és azon nemes eszmék terjesztésében, melyeknek jelígeje: emberszeretet.

Itten mindnyájan egyesülhetünk, megalkotván az egy akol, egy pástor ideális szövetségét, midőn mindenkiben csak az

embert tekintjük, kiknek szükségük van arra, hogy egymást támogassák,

Azon kéréssel, hogy legyenek segítségünkre mindnyájan abban, hogy az elhangzott eszméket az életben foganatosíthassuk, bezárom jelen közgyűlésünket.

A Dávid Ferencz-Egylet XXII-ik közgyűlése.

Tartatott Kolozsvárt 1906. nov. 3-án elnök báró Petrichevich Horváth Kálmán, előadó dr. Boros György titkár. Jelen vannak a fiók-egyletek képviselői, az egylet kolozsvári és vidéki tagjai nagy számmal.

1. A papnövendékek dalkara Iszlai Márton vezetése alatt szép és megható éneket énekel.

— A közgyűlés éljenzéssel méltányolja a szereplőket.

2. Fazakas Lajos ny.-szentmárton-csikfalvi lelkész marosköri f. e. elnök szívből fakadó imában emeli Istenhez a sziveket.

— A közgyűlés áhitattal vett részt Isten dicsőítésében.

3. Elnök ur megnyitó beszédet tart.

Józan Miklós esperes a budapesti D. F. E. főtitkára találó szavakban méltatja a szép eszméket tartalmazó értékes elnöki beszédet.

— Közgyűlés egyértelmű határozattal kimondja, hogy az elnöki beszédet jegyzőkönyvébe iktatja, s hálás elismerést fejez ki elnök urnak gyönyörű eszméiért és lelkesítő szavaiért, melyek az egylet tagjait a társadalmi reformok nagy munkájára lelkesítik.

4. Murányi Farkas Sándor a közóhajnak engedve elszalja egy költeményét.

— A közgyűlés titkár indítványára tüntető ovációban részesíti Murányi Farkas Sándor költőt, a ki az egyletet és tagjait kezdet óta a legönzertlenebb lelkesedéssel támogatta munkáival, melyeknek egyik derék példánya a mostani is, mely hazafi és vallásos érzelemre lelkesíti azokat a kik hallják s azokat is a kik olvassák.

5. Dr. Boros György titkár előterjeszti a választmány évi működéséről szóló jelentést.

Titkári jelentés.

a Dávid Ferencz-Egylet 1905/6. XXII-ik évi működéséről.

Egy hosszú év eseményei nagyon sok elmélkedésre nyújtanak alkalmat. A most záruló egyleti év nem lenne érdektelen akár közről, akár távolról szemléljük, de elmélet helyett inkább hadd beszéljenek a tények, mert még abban az esetben

is, ha csak a kísérletnél maradtunk valamivel, a jóakarát, a nemes szándék lelki erőnket foglalkoztatta, tehát élesítette, rugalmasabbá tette, s így a következő alkalomra, s talán nagyobb munkára is előkészítette.

A felolvasások során a nagy közönség előtt öt ízben jelentünk meg Kolozsvárt. Nov. és december hónapokban három egymást követő vasárnapon titkárunk három előadást tartott a bibliáról. Mindig telt ház hallgatta, s a perselygyűjtés is mindannyiszor szép összeget eredményezett. Alkalmi verset irtak: Versényi György és Tarcsafalvi Albert költők, melyeket szintén akkor szavaltak. A hasonló előadásoktól választmányunk jövőben is sokat vár. Az új évben két felolvasó gyűlésünk volt: Fangh Erzsébet, Pálfi Márton tanár, Répai Dániel, Heinrich Józsa önagysága nagyon érdekes tárgyakról tartottak felolvasást kiváló közönség figyelme mellett. Az ifjúság részéről szavalatokkal és énekkel közreműködtek Taar Géza, Molnár Kálmán papnöv., Nagy Dénes és Lászlóczki Anna képezdei növendékek.

A Nők Világa alapját múlt évi közgyűlésünkön a tombolajáéék 169 l. 50 fillérrel gyarapította s újabb játékra megint szép tárgyait vannak s még többet is remélünk és hisszük, hogy nőink buzgóságában ezental sem fogunk csalatkozni.

Házi estélyünket a szokott módon megtartottuk, s a mulatni szerető közönségnek kellemes találkozt rendeztünk, a közpénztárnak és a perselyalapnak külön-külön 131 koronát juttattunk. Nagyon lelkesítő választmányunkra nézve, hogy törekvését minden irányban méltánylás kíséri, mert így, kétségtelenül látjuk, hogy hasznos és kedves szolgálatot teljesítünk a társadalmi élet tágas mezején.

Irodalmi működésünk némely tekintetben felülmúlta az eddigi évekéit. Kedvelt lapunkat az „Unitárius Közlöny“, a téli hónapokra könnyebb természetű olvasmányokkal láttuk el, a melyeket falusi emberek is élvezettel olvashassanak. Nem mondjuk, hogy a célt immár elértük volna, mert 150 községbe rendelhetek volna ezekből az olcsó számokból, de csak tizenegybe rendeltek. Ezt a kezdet nehézségének tulajdonítjuk, s annak, hogy lelkészeink és tanítóink még nem voltak kellően tájékozódva. Hiszük, hogy a jövőben minden meg fog változni, mert talán egyik buzgó lelkészünknek igaza van midőn így ír: „El nem vitatható, hogy ezekből népünk, sok kedves és hasznos dolgot tanulhat és hogy csakugyan tanul is, mutatja az a meleg érdeklődés, melylyel az újabb számok megjelenését várják, a melylyel a már kézben levőket szomszédságosan csoportokba gyűlve estenként olvasgatják.“

Ennek a munkásságnak eredményeként kiadtuk a „Fiatal-ság Barátja“ sorozatban külön füzetben az Arany szabályokat Tarcsafalvi Albert vál. tag és ezen számok munkájában szerkesztőtárs átdolgozásában. Egy néhány ezer példány közkezen forog darabja 2—3 fillérért. A lelkész és tanító urak gondoskodásától függ, hogy a bejövő fillérekből a jövő télen is elláthassuk népünket és ifjuságunkat. Kérjük jószívü tagjainkat vegyék figyelembe, hogy egy pár koronával 100 meg 100 ifjúnak lehet örömet és jó lelki táplálékot nyújtani. Meleg köszönetet mondunk Tarcsafalvi Albert urnak a szellemi és munkás támogatásért, Perczelné Kozma Flóra önnagyságának, hogy a nép számára jó barátai segítségével több példányt egész évre megrendelt.

A konfirmációi emlékből harmadik kiadást rendeztünk, mert keresték és kivánták s ebből is már több száz drb. jutott ijjaink kezébe, reméljük, hogy elfog jutni szivökbe is.

Ebben a korban legfogékonyabb a szív, s mi a szülőknek és a lelkészeknek kívánunk segítségükre leüni a jövő egyházak épületéhez alapozó munkájokban.

Mindenkinek nagy örömet szerzett Kovács Sándorné önnagysága ezen a téren azzal, hogy buzgó szive önkéntes sugallatát követve Zilahon megához gyűjtötte a konfirmálandó ifjakat és elkészítette. Választmányunk könyvekkel és ajándékokkal sietett segítségére.

Itt kell kifejeznünk hálánkat Derékine báró Györffy Róza öméltóságának és kimeríthetlen jóságu elnökünknek az egylet perselyébe juttatott szép adományaikért. Nem feledkezünk meg azokról sem, a kik módjukhoz mértén kevesebbet jó szívvél adtak, mert nekik köszönhetjük, hogy egy árván maradt képezdei növendéket megtarthatunk pályáján s eljuttathatunk céljához. Minthogy anyja teljesen vagyontalan, még ezután is gondolnunk kell rá s a hozzá hasonlókra, mert „szegények mindig lesznek veletek“ és jót tenni oly kedves s oly boldogító.

Tagjaink szaporodtak 100-ál.

A fiók-egyletekkel való kapcsolatot választmányunk és titkárunk gondosan ápolta, de a fiók-egyletek némelyikétől szívesen fogadnánk egy kissé több előzékenységet, vagyis azt, hogy leveleinkre és felhívásainkra pontosan válaszoljanak.

Abban a tudatban, hogy a személyes érintkezés mindenél többet ér, titkárunkat megbiztuk, hogy az udvarhelyi f. e. oklándi gyűlésén jelenjen meg, a mit meg is tett, s kellemes tapasztalatokkal tért vissza. Sajnos, hogy a marosi f. e. ny. szentmártoni gyűlésére nem mehetett el, bár az előkészületeket megtette. Magánügyei meggátolták, de jövőben reméljük pótolni

fogja. A fiók-egyletek munkálkodásának pénzügyi szép eredményéről a pénztárnoki jelentés fog számolni. E helyen a főbb mozzanatokat emeljük ki, a részleteket lapunkban fogjuk közölni.

Az udvarhelyköri mintaszerű kitartással s a nép lelkéhez közvetlen közelbe jutva működik nemcsak közgyűlésein, melyek a vidék lakosságának százait vonják össze egy helyre, hanem a községekben is hol a két Homorod papjai rendre tartanak ügyesen beosztott tárgysorral a nép igényeihez alkalmas esté-lyeket. Férfi és női vegyes énekkart szervezett, melynek szabályait jóváhagytuk.

Köszönettel emeljük ki, hogy választmányunk leveleire tüzetes választ, megfontolt véleményt kapunk innen esetről esetre. Itt az összes belső emberek; belső asszonyok gyönyörű összhangban munkálnak a közös szent célra. Vajha mindenütt talál-nának követőkre. Indítványozták a népies kiadványok ingyen terjesztését.

A jelsőfehéri f. e. kisebb körben, de hasonló szívvvel és lé-tekkel áll a barázdában. Három közgyűlésen, több választmá-nyin, hatással működött és számos tagját birta tevékenységre, miről tüzetes jelentésben számol be.

A kereszturi kör három vidék szerint, csoportokra oszolva működött. Népies, lelkes és hatásos közgyűléseket tartott.

A marosi kör egy nagyon szépen sikerült gyűlést tartott felolvasásokkal és szavalatokkal.

A küküllői kör Gálfalvi István jubilumával kapcsolatban tartott szép és sikeres gyűlést.

A háromszéki csak most, Dávid Ferencz halála évforduló-jára fog rendezni nagyobb szabásu kettős ünnepélyt, melyről a jövő évben lesz szó jelentésünkben.

Az aranyos-tordakörítől sokat reméltünk, de némely aka-dályok miatt reményünk nem valósult meg.

A torockói a változott körülmények következtében beolvadt a köri f. egyletbe.

Abrudbányán egy nagyszabásu ünnepély volt, kitünő mű-sorral. A kevés számú tagokból álló kör több irányban működik.

Az ifjusági kör ebben az évben nem sokra mehetett, mivel vezető emberei, mindnyájan egyetemi vagy papn. intézeti ifjak, vizsgáikkal voltak elfoglalva. A most folyó egyleti évben máris volt jólsikerült közgyűlésük s közelebbről rendeznek nyilvános felolvasást.

Itt végződik a választmányunk munkakörébe eső dolgok sorozata, de a testvér budapesti Dávid F.-Egyletről nem sza-bad hallgatnunk, mert a mellett a tények hangosan beszélnek. Rendszeres felolvasásainak némelyike mondhatni általános köz-

figyelem tárgya. Közönségük váltakozó ugyan, de nem az érdeklődés hátrányára. Nagy nevű férfiak és nők, írók és művészek működnek ott a D. F. lobogója alatt a hazáért és a vallásszabadságért. Erről Évkönyve bőven beszámol.

Ime mt. közgyűlés, ha nem is egyenletesen, de erővel és sikerrel folyt egyletünk medrében a folyó s osztogatta partjain a termékenyítő harmatot.

Ha ebben az évben kevesen voltunk hívek, a jövőben nagyobb elszántsággal és erősebb kitartással fogunk munkálkodni.

Jó akaratuink elismerésével kérjük évi jelentésünk tudomásul vételét.

Lőrinczi István és Pap Mózes egyleti tagok az egyleti működés sikere fölött megelégedésüket fejezik ki s indítványozzák, hogy a választmánynak és dr. Boros György titkárnak fáradhatlan munkásságáért elismerés nyilvánítsanak.

— Közgyűlés általános helyesléssel fogadja az indítványt, s köszönetet és elismerést nyilvánít a választmánynak és a titkárnak.

6. Gálfi Lőrincz pénztárnok a városról távol lévén a pénztárnoki jelentést fölolvassa Gál Kelemen választmányi tag:

Tisztelt Közgyűlés!

Egyletünk pénztári állásáról van szerencsém jelentésemet a következőkben megtenni:

Összes bevételünk volt 12374 K. és 78 fillér, melyből 8965 K. és 16 fillér a megelőző egyleti évről jött át s így a folyó évi bevétel 3409 K. 62 fillért tesz, mely a megelőző év bevételénél 776 K. 35 fillérrel több. Kiadásunk 2675 K. 07 fillér volt, mely a megelőző évi kiadásnál 179 K. 48 fillérrel kevesebb.

E kedvező adatok miatt sikerült tőkésített alapjainkat melyekből múlt évi jelentésünk szerint jelentékeny összeg hiányzott, ismét rendeznünk. Ugyanis egyletünk meglevő vagyona 9699 K. 71 fillért tesz, melyből a múlt évi közgyűlés határozata szerint tőkésített alap 9686 K. 97 fillér s így elkölthető 12 K. 74 fillér. Egyletünk választmánya ajánlja, hogy jelen közgyűlésünk határozatával tőkésített alapjainkhoz csatoltassanak a következő összegek: 1. A házi alaphoz 40 K. alapítói díj. 2. A perselyalaphoz 299 K. 08 fillér kiadatlan perselyadomány. 3. A Nők világa alaphoz 163 K. 68 fillér a tombola jövedelemből.

E határozat végrehajtása után tőkésített alapjaink a következők lesznek:

1. Brassai alap	400 K.
2. Hajós János alap	200 K.
3. Nők világa alap	2000 K.

4. Persely alap	1576 K. 73 fill.
5. Házi alap	6013 K.
Összesen	<u>10189 K. 73 fill.</u>

Bevételeink részletei a következők:

	K fill.	a megelőző évben volt	K. fill.
Rendes tagok díjaiból	622 —	" " "	475 —
Előfizetők díjaiból	303 60	" " "	264 60
Fiók egyletektől	741 34	" " "	571 84
Nyomatványokból	109 72	" " "	56 11
Kamatokból	414 95	" " "	422 10
Ajándékokból	676 88	" " "	313 25
Tombolázásból	169 50	" " "	169 32
Házi-estély jövedelme	131 73	" " "	111 05
Alapító díjakból	40 —	" " "	100 —
Budapesti D. F.-E.-től	200 —	" " "	150 —
Összesen	<u>3409 62</u>	" " "	<u>2633 27</u>

Visszaesés tehát csak a kamat bevételnél mutatkozik, mint-hogy tőkéink után ez évtől kezdve egy fél százalékkal kevesebb kamatot kapunk.

A kiadások részletei következők:

	K. fill.	a megelőző évben volt	K. fill.
Nyomdai költség	1521	" " "	1979 85
Postadíjak	446 15	" " "	390 08
Kiadói munkák	234 50	" " "	171 —
Képek díjai	12 52	" " "	21 12
Ügykezelési díjak	43 82	" " "	14 50
Missziói kiadások	204 08	" " "	13 —
Tiszteletdíjak	212 —	" " "	260 —
Összesen	<u>2675 07</u>	" " "	<u>2854 55</u>

A fiókegyletek járulékaik külön a következők voltak:

	K. fill.	a megelőző évben volt	K. fill.
Udvarhelykörü f. e.	136 80	" " "	129 60
Ar.-tordakörü f. e.	101 28	" " "	54 24
Kereszturkörü f. e.	87 60	" " "	80 40
Maroskörü f. e.	58 80	" " "	57 60
Háromszékkörü f. e.	19 20	" " "	88 —
Küküllőkörü f. e.	66 —	" " "	26 80
Felsőfahérkörü f. e.	48 —	" " "	102 —
Abrudbányai f. e.	44 40	" " "	33 60
Toroczkói f. e.	179 22	" " "	— —
Összesen	<u>741 30</u>	" " "	<u>571 84</u>

Feltűnő haladást mutat tehát az aranyostordakörü f. e.

visszaesést pedig a háromszékköri és felsőfehérköri. A torockói fiók-egylet a folyó évben beolvadt az aranyostordaköri fiók-egyletbe s így folyó évi járuléka felszámolási összeg.

Számadataink tehát bizonyos fokú haladásról tanuskodnak. Mindazáltal tagjainknál nagy közönyösség van a díjak fizetésében. Több mint 500 azoknak a száma, kik tagsági díjaikat a folyó évben nem fizették meg, mi az egylet munkásságát az anyagiakban nagyon megbéuitja.

Tisztelettel kérem, hogy a fennebbiek tudomásul vétele és jóváhagyása után engem a lefolyt év számadásának terhő alól felmenteni sziveskedjenek.

Kolozsvár, 1906. okt. 26-án.

Gálfi Lőrincz
pénztárnok.

Titkár előterjeszti, hogy a választmány a pénztárt és a számadást Gyulay László és Csifó Salamon vál. tagokkal megvizsgáltatta és azt mindenben rendben találta és ajánlja, hogy pénztárnok a kellő föntartás mellett a számadás alól mentesség föl s fáradságos munkájáért nyilvánittassék elismerés. Ezen indítványt pártolja Demeter Dénes. Előterjeszti a választmány, hogy az egyleti tiszta jövedelemből 5% (140 kor.) volna a tőkéhez csatolandó s ugyanannyi titkári és pénztárnoki tiszteletdíjúl, de miután a perselyalap és a Nők Világa alapja állandóan tőkésítendő a választmány az 5% tőkésítést e címen nem ajánlja.

— Közgyűlés egyhangú megállapodással elismerő köszönetét nyilvánítja Gálfi Lőrincz pénztárnoknak s őt a számadás felelőssége alól ff. felmenti, a titkárnak és a pénztárnoknak 140–140 kor. tiszteletdíj kiadását meghatározza.

7 Legnehezebb föladata a testületi életnek a megizmosodott, munkás tagoktól való megválás, pedig a hol többen vannak együtt onnan többen is válnak ki. A D. F.-E. most egy éve egyenlő akarattal és lelkesedéssel választotta alelnökévé Mikó Imre táblai bírót, s ma már haláláról teszünk jelentést. Az orvosi tudomány szerint ez a rendkívüli nagy osapás elkerülhetlen volt, de mi, a kik Mikó Imrében az erős lelkű, kemény karu, kitartó munkást ismertük és szemléltük, mi megrendülünk a szomorú tény fölött, s bánatos szívvel sóhajunk, hogy miért kellett megtörténnie, minthogy Mikó Imrében a munkás erő páratlan mértékű volt, a közügy szeretet rendkívül nagy, a buzgóság lankadatlan.

Választmányunknak kezdet óta tagja, gyűléseinknek rendszer látogatója, jövőnknek erős reménysége volt.

Halála fölötti mély részvétünket a családnál, a sirnál kifejeztük s ezuttal ajánljuk a mt. közgyűlésnek, hogy jégysző-

könyvében is kifejezni és megörökíteni sziveskedjék, s egyszersmind fejezze ki az özvegynek és családjának.

— Fájó szívvel iktatjuk közgyűlésünk jegyzőkönyvébe Mikó Imre alelnöknek, húzamos időn át buzgó választmányi tagnak gyászos halála fölötti részvétünket. Az özvegynek és családnak kifejezzük őszinte részvétünket.

8. Titkár előterjeszti, hogy az alelnöki szék választás után betöltendő.

— Közgyűlés egyenlő akarattal alelnökévé megválasztja Kozma Ferencz kir. tanfelügyelőt, választmányi tagot.

9. Titkár jelenti, hogy a választmányból — 3 évök letelén — kilépnek Árkosi Lajos, dr. Gál Kelemen, Orbók Mór, Pálfi Márton, dr. Engel Gáborné, Kovács Irén, Végh Mihályné, Zsákó -Istvánné, s egy hely megüresedett a Kozma Ferencz alelnökkö választásával.

— A közgyűlés a kilépő tagokat újra megválasztja, a megüresedett helyre megválasztja Székely János mérnök urat.

10. A választmány előterjeszti, hogy a titkár indítványára magáévé tette azt az eszmét, hogy a Dávid Ferencz-Egylet annak a nagy férfiunak az emlékéit, kinek nevét viseli 400-ik születési évfordulója alkalmából ünnepelje meg, s illetőleg tegyen előkészületeket különösen arra, hogy Kolozsvárt a nagy férfi születésének és működésének emléke valamely emlékműben megörökítettessék; művei egészben vagy részben megirassanak; életrajza népszerű módon megirassék és kiadassék; s általában egy méltó ünnep előkészítésére készüljön el. A választmány kéri a közgyűlést, hogy az eszméhez járuljon hozzá s a kivitellel a választmányt bizza meg.

— A közgyűlés az indítványt készséggel magáévé teszi s az előkészületek megtételét a választmányra bizza.

11. Lőrinczi Dénes a tordai D. F.-E. f. e. alelnöke megtartja felolvasását.

— Elnöki előterjesztésre a közgyűlés Lőrinczi Dénes urnak köszönetét nyilvánítja.

12. Elnök úr a közgyűlést buzdító szavaival bezárja, a perselybe adományok nyújtására a jelenlevőket fölhívja s a maga részéről 50 koronát följárnl.

— A közgyűlés elnök úr éltetésével véget ért.

A lelkeszkör gyűlése.

Az egyetemes lelkeszkör ez évben november hó 3-án Kolozsváron második rendes gyűlését tartotta, a melyen lelkeszkek s világiak is mint érdeklődők, nagy számban jelentek meg. A központi választmány gazdag tárgysorozatot álli-

tott össze, a melyek mindenike megérdemelte a hosszadalmas és mélyreható tárgyalást. E gyűlésen az elnöki tisztet Kelemen Albert alelnök töltötte be, ki megnyitó szavaiban lelkesedve lelkesítette a közös munkára lelkészünk minden tagját. A tárgysorozatban első helyet foglalt az egyesek és lelkészek irodai használatára szolgáló „emlékeztető“ tárgyalása, melyet Kelemen Albert esperes terjesztett még a Székely-Kereszturon ez évben tartott lelkészkeri gyűlés elébe. E gyűlés kiadni határozta az egyes köröknek átvizsgálás és javaslattételre. Az összes körök elfogadták általánosságban. Egyetemes lelkészkeri gyűlésünk a marosi és küküllői körök javaslata alapján kimondotta, hogy egyházi főhatóságunkhoz e tárgy minél előbbi jogerőre emelkedése véget kérés küldendő.

Élénk vitára adott alkalmat az „Unitárius Egyház“ egyházi és iskolai lap tulajdon-jogának átvétele a kereszturnvidéki lelkészkeritől . . . E nagymérvű vitára okot az szolgáltatott, hogy a jelen évben június 28-án Székely-Kereszturon tartott egyetemes lelkészkeri kimondotta, hogy ezen lapot átvesszi, de az átadásnak feltételeit később a kereszturnvidéki lelkészkeri pontokba foglalta s azt jelen gyűlés elé terjesztette. E feltételeket lelkészkeri gyűlés elfogadta — s kimondotta, hogy a lapot átvesszi, mindig a vidéken szerkeszti s az átvételre bizottságot küldött ki. Így tehát az „Unitárius Egyház“ tulajdonjoga végleg szabályoztatott.

Élénken foglalkoztatta lelkészkeri gyűlést az egyházközségek történetének megírására, a biblia tanulmányozására s a közönség érdekében a népies előadások tartására irányuló nagyfontosságú indítványok — melyek áttétettek a választmányhoz javaslattételre. Azonban a közgyűlés kimondotta, hogy a népies előadások és felolvasások tartását a Dávid Ferencz-Egyletre bizza, mint a mely egylet eddig is szép eredménnyel működött ezen a téren.

Lelkészköri gyűlés felhívta a lelkészek figyelmét arra, hogy az iskolában az 5 és 6 osztályos tanulóknak a biblia ismertetésből a magok felvilágosító szavaival tanítsanak, úgyszintén a vasárnap délutáni trinitásokon

A pénztárnok számadásából kitűnt, hogy még igen kevesen fizették be a tagsági díjat s kifejezte a lelkészkeri gyűlés azon reményét, hogy a tagok ezután nagyobb érdeklődést fognak mutatni a most már szépen munkálkodni kezdő lelkészkeri iránt, s emez érdeklődéseket legelőször azzal fejezik ki, hogy befizetik a tagsági díjakat.

Az „Unitárius szószék“ további szerkesztésére kiküldött bizottság jelentéséből örömmel vétetett tudomásul, hogy a munka ezen a téren is kellő eredménnyel halad.

A tisztikarnak mándátuma lejárván a választások is meg-
ejtettek, mely szerint megválasztattak: elnöknek: Dr. Boros
György, alelnöknek: Kelemen Albert, jegyzőnek: Csifó Sala-
lamon, pénztárcaoknak Végh Mihály, kik egyúttal a központi
választmányt is alkotják.

Ezen egy gyűlésből is látható, hogy a lelkész kör előtt
nagyszerű munkatér áll. A munkásságra a mező meg van, a
munkások felszerelve állanak! Csak egyetértés, kitartás kell s
az eredmény biztos!

Nagy Béla,
h. jegyző.

Az ifjuság köréből.

A »Dávid Ferencz ifjusági-egylet« nov. hó 11-én az unitárius
kolégium disztermében díszgyűlést rendezett. A gyűlés tartalmas műsora
tulzsfeltségig megtöltötte a tágas diszterem összes nézőtereit érdeklődő,
fényes közönséggel. Különösen lekötötte a közönség figyelmét három
hölgy szereplése: Salamon Rózsika, művészi, kedves zongora játéka,
Berki Lili nagyhatású iskolázott éneke, Horváth Paula művésznő bájos,
közvetlen hangu szavalata. Óriási tapsvihar követelte az ujrakat minde-
niknél. A férfi szereplőket is ugyancsak kitűntette figyelmével a közönség.
Borbély István elnöki megnyitójában főleg a megnyilatkozott ifjui energiát
csodálta, Kozma Ferencz kir. tan. ny. tanf. diszelnöki üdvözlését
nagy odaadással hallgatta; sok jó izü mosolyt idézett fel dr. Cholnoky
Jenő egy. tanár ismert, egészséges zamatu humora, valamint dr. Gál
Kelemen koll. ig a régi diákéletből vett, már magában figyelemkeltő
felolvasása. Nem első nagy sikere, de mindenesetre egyik legemlékeze-
tebb fog lenni a szavalás terén Abrudbányai Edének Mindenkit mé-
lyen meghatott Bedő Gábor tipikus hangon előadott tragikus szavala-
tával. Kiválóan dicséretet érdemel e heiyen is a theologiai dalkar ének-
számaiért.

Félolvasás a D. F. E. közgyűlésén.

Tartotta Lőrinczi Dénes tordai unitárius lelkész a D. F. E. tordai f. e. alelnöke.

Az idő nagy kereke óriási forgással halad előre. A nagy
élet roppant élénk, eleven mozgásban van. A modern világ a
kor összes nagy kérdéseit a gondolkozó ember elébe állítja és
az óriási program megvalósítására minden valamire való em-
bert munkára szólít, tettere hív. E lázas, sietve rohanó korban
mindeukinek meg van a maga külön kötelessége. A nagy tanító
mester mindenkinek kijelöli a maga megoldandó feladatát, az

élet komoly és másra nem tólható leckéit. Valóban a mai ember élete — még az élet régen nem ismert szépségei és sok gyönyörűségei mellett is — egy szörnyü küzdelem, egy borzadalmas háboru, amelyben gyakran rettenetes ütések, nem ritkán halálos sebeket osztogatnak. De „e háboruban nem mondhatjuk szomszédunknak: az én helyem nagyon veszélyes; foglald te el Mindenkinék ott kell élnie és meghalnia ahová sorsa helyezte.“ (Renan.) Sehol a kort melyben élünk, ennek szellemét amely körül leng, s viszen és ragad bennünket szebben és találóbban megfestve nem láttam, mint Kis József: „Egekbe néző“ . . . gyönyörü költeményében. S mert ily szépnek találom, legyen szabad belőle egy bájos részletet idéznem:

Im itt — tündéri szép varázsolat!
 Század épült fel egy nyárej alatt!
 A mesés fénynél, mely sugároz rám,
 Mesésebb csak a gyorsaság talán . . .
 Mily lázasan lüktet a kor ere!
 Rövid az élet siessünk vele!
 Az ifjú megérik egy nap alatt
 S a gyermeklány már merő — öntudat
 Zuhogó rithmus a mozdony moraj —
 Éltünk, szerelmünk e rithmusra hajt,
 Gazdagság, dicsőség mind gőzre megy
 Küzd az ideál! . . . győz az egyszeregy
 Az ideál! . . . Ti sphinxek odafenn,
 Kik erkélyt tartva szünes szüntelen
 Relytélyes szüzi arczczal nézitek
 Ez örök-éber, nyüzsgő, tömeget,
 O fejtsétek meg a rejtélyt nekem:
 E mohó sietés hová viszen?
 Mely ösvényébe anyi kint sodor:
 Előbbre tör-e, e rohanó kor,
 Mint ama régi, mely kimérve járt,
 S nem döntött, de teremtett ideált?
 Hamarabb nyomba érünk-e vajon,
 Mert kergetünk vágány — és villanyon,
 Levegőégben, tengerár alatt —
 Inaszakadtig — s mig a sziv szakad —
 Cél s ideál: boldogság tégedet?

Igen, mert a boldogságért s a haladás lobogója alatt történik e lázas sietség, e vad, kegyetlen hajsza, az az öntudatlan, dőre küzdelem. Vadnak és kegyetlennek mondom, mert a küzdelemben nem ember-ember mellett, hanem ember-ember

ellen küzd; öntudatlannak és dörének nevezem, mert nem céltudatos, nem őszinte, hanem lavirozó ide-oda kapkodás. Nincs valamely nagy, nemes érzelem, melynek tüze kiégesse azt ami nemtelen; nincs valamely megszentelt szenvedély, mely magával vigyen a nagy célok felé; nincs egy kimagasló, összefoglaló gondolat, mely uralja az apró, szeparált kérdéseket, s szolgálatára kényszerítse az egyeseket és a társadalmat

Pedig az igyekezet megvan az alkaltó munkára a vágy él szívünkben, hogy a kötelességet teljesítsük, lelkünk ég a szomszúságtól, hogy a dicsőség szárnyain magasra emelkedjünk. De igyekezetünk elvész a zajos élet tömkelegében; vágyaink panaszbán és sóhajtásban halnak el s lelkünk szárnyai leperzselődnek a mindennapi élet tűzében. Oly ritkán van egy-egy igazi ünnepnapunk, amikor szívünk megfürdik a tiszta és szent érzelmek gyönyörében s lelkünk átszellemülve száll fel az örök eszmék és nagy igazságok szent magaslatára. Pedig mennyi ünnepünk van! Vallásos és egyházi, nemzeti és hazafias, egyleti és társulati ünnepek! Csaknem minden napra jut egy. És mennyi a pap, a papnő akik szitogatják az oltárok tüzeit, az emberek szívének, lelkének kialvó kohóját. De mégis hiányzik a tűz, hiányzik az a szent melegség, a mely lángra gyújtson, amely egy szent érzelemben összeolvasszon, a mely szívünkbe valódi ünnepi hangulatot leheljen. Kiesett valami a társadalom szíve közepéből, kihullott valami az emberek lelkéből! Ezt kell megkeresni, ezt kell megtalálni, mert e nélkül nincs élet, csupán halál; nincs magasabb föllendülés csupán porban csúszás!

Lázás gyorsasággal sietünk új organizációk alapítására, új társadalmi szervek megteremtésére; vállalkozunk arra, hogy régi intézményeinket új, modern alapokra helyezzük, azoknak kereteit a civilizáció töltelékeivel kitöltjük s ezek működését népünk összes rétegeire kiterjesztjük. Megalakulnak az ezernyi-ezer száma nélküli egyletek, társulatok: vallás-erkölcsi, társadalmi, humánitárius intézmények. Felölelik az összes vallásos nemzeti, szociális és kulturális kérdéseket, milyenek: a hitélet, a belmisszió, a kivándorlók lelki gondozása, az egyházi kultusz, a nőkérdés, a leánykereskedés, a gyermek nevelés, a munkás és sztrájkkérdés, a lakásviszonyok rendezése, az alkoholizmus, az elemi és népiskolai oktatás, gazdasági, fogyasztási hitelszövetkezés: szóval mindazt ami ma a modern társadalmat mozgatja s a mitől javulást várnak. S mi az eredmény? A legtöbbször szóáradat, egy rakás frázis óriási tömege a népboldogító szónoklatoknak és egyéb semmi. Mert ezek nem tudnak hozzá férni épen azok szívéhez akikhez kellene, mert egyfelől nincs meg bennük az őszinteség, nincs igazságszeretet, s mert másfelől ép ezért, a társadalom nem tud fölmelegedni, s irán-

tuk bizalmatlansággal, hogy ne mondjam nem egyszer gyűlöléssel viseltetik. S miért ne mikor a legtöbbnek saját kebelében nincs meg a béke, az egyetértés, az egy célra törekvés, egymással pedig az önzés és féltékenység miatt örökös harcban és gyűlötségben állanak, mint az apai örökségen osztozkodó gonosz testvérek

S mit tapasztalunk? Azt, hogy az egyletek nem tudnak beolvadni a társadalom lelkébe, hogy küzdenek a fagyos közönnyel, a rideg visszaalakítással. Más világot él az egyik, és mást él a másik. Nincs egy összeolvasztó eszme, egy összeforrasztó kapocs. A szó nemesebb értelmében nincs hatásuk a társadalomra. Látjuk, hogy emberek, a modern világban a sok erkölcsnemesítő, tudományos és humanitárius intézet közepette sem jobbak, tudósabbak és erkölcsösebbek, mint voltak valaha. A bölcs mellett ma is ott van sötét tudatlanságban az együgyű tömeg; a vallásos hívők mellett és között a hitetlen, istentagadó; a felvilágosodás mellett a babona, a vakhit; az erény hősök mellett az erkölcstelenség elriasztó példányképei; az emberszeretet prédikátorai mellett a zsebmetszők, orvgyilkosok, a humanisták mellett az önzés lovagjai, a népboldogítók mellett a világcsalók, a kolossalis szélhámosok, a hazaszeretet apostolai mellett a nemzetközi hazátlanok. És látjuk, hogy nincs valamely nemesebb felbuzdulás, valamely fölemelő megnyilatkozás sem az egyházban, sem a hazában. Látjuk korunk sok gyarlóságait — mondhatnám — bűneit: a vallás iránti közönyösséget, a magasabb eszmékkal való nem törődést, az erkölcsi kapcsolatok szétszakadását s ezekből származó következményeket, melyek itt és ott szedik áldozataikat.

Ha fellángolunk is egy egy pillanatra: hevünk szalmatűz, mely gyorsan ellobog. Im, mily nagy volt a lelkesedésünk, mikor a tulipán mozgalom lángra gyúlt szívünkben s ma — néhány hónap múlva — a lángoló tűzből halvány mécsvilág lett.

Most hoztuk haza — ép ma egy hete — a mi 200 éves bujdosóink II. Rákóczy Ferencz vezérlő fejedelem és nagy bujdosó társai „szent hamvait.“ Külső pompával, díszel, ünnepi gyásszal méltóan fogadtuk. De vajon belül olyan-e ennek a mai nemzetnek a szelleme, mely méltó Rákóczihoz? Értékesebb lett a magyar föld, mert benne nyugosznak a bujdosó hősök hamvai. De gazdagodott-e, nyert-e értékben a nemzet érzése, politikai erkölcs, hazafisága? A gyászünnepségek sorozata nemcsak fényes, de könnyekig megható volt. De a mint leszedtük a nemzeti drapériákat, maradt-e hátra valami visszfénye ennek a nemzeti színeknek a szívekben? A nemzeti érzés lélekemelő volt, de vajon nem tértünk-e vissza az ünnepből már is a szürke

hétköznapba? vagy a zugó harangokkal együtt nem némúlt-e el a gyászból kitakadt nemzeti fölbuzdulás, a lelkesedés, a tettervágás?

A szabadságnak, az alkotmánynak s a nemzeti eszmének hőseit, áldozatait hoztuk haza. Ezek részüket, vagyonukat áldozták ezekért a fogalmakért Szenvedtek éhséget, hideget, üldöztetést, a száműzetésnek minden kinjait. A kik hazahozzák, s a ravatalokat körül állták, azok pedig amaz eszméknek áldását élvezik, hivatalait betöltik, dicsőségében sütkéreznek. Vajha belesugárzott volna a lelkükbe a koporsókból kiáradó áldozatkészség, elszántság és önzetlenség is! Vajha csontjaikkal együtt ez országba költözött volna e hazafias érzésük is!

Eddig elmondott gondolataimból mindenki kivehette, hogy mi az a mi — az én csekély felfogásom szerint — hiányzik a mai társadalomból s hiányzik az egyletekből is. Az igazi lelkesedés és az őszinte érzés. A lelket és az érzést pedig az Isten adja azoknak, akik Tőle kérik és belejárnak. A mai emberiség nem jár Vele. Pedig mily szépen mondja a szent író: *„Csak Téged birjalak oh Uram, nem tusakodom az ég és föld után!”* A biblia lecsuszott a szalon asztalról — a modern könyvek miatt; nincs ott a mestergerendán, mert a melyet a nagy apák vettek elkallódott s a mivel újat lehetne venni — a pénz egyébre kel el S a bibliával együtt aztán eltűnt az igaz, mély őszinte valóságos érzés, s az ebből származó erő és bátorság, mely szembe száll minden ellenséggel s győzedelmeskedik minden akadály fölött. Nincsenek szilárd, törhetetlen jellemek, kiknek fő jellemvonásuk a bátorság és a felelősség-tudás. *„Meglankadott a szeretet az emberek fiai közt!”* Ezek azok a hiányok — nagy vonásokban — melyeket sürgősen pótolnunk kell, hogy a társadalmat újjá teremtsük s az embert jobbá tegyük.

Ebben van az egyleteknek s főleg a vallás erkölcsi társulatoknak nagy, társadalmi feladata. Mert szerintem a felekezeti érdek ápolása eltörpülő másodrendű kérdés az életelv, a vezéreszme; a nagy igazságok, az általános világboldogító eszmék propagálása, a lelkekbe ültetése mellett.

Ma az egyletek gomba módra születnek, mintha ezekben volna a világmegváltás eszméje. De ezek apró, törpe kérdésekkel foglalkoznak s ép ezért nagyobb körre nem terjed hatásuk, legfőbb arra a néhány lélekre, kiket az alakuláskor tagokul megfogni sikerült

Nekünk unitáriusoknak legalább az egyház keretében nincs más egyletünk, csak első nagy püspökünk fényes nevéről nevezett Dávid F. egyletünk, melynek lobogója alá ma is összerereglettünk. Nincs is többre szükségünk! Fájdalom olyan ke-

vesen vagyunk, hogy ebben az egyben is mindnyájan kényelmesen elférünk. De ennek aztán tartozunk azzal, hogy mindnyájan tagjai legyünk. Nők és férfiak, ifjak és öregek egyaránt. Ennek az egyletnek neve, élete össze van forrva egyházunkkal. Ennek dicsősége, munkásságának eredménye az egyházé is. Vigyük be ebbe lelkesedésünket, szívünket, lelkünket. Ennek a lobogója alatt vigyük ki gondolatainkat eszméinket a társaságba, az emberek lelkébe Vigyük be a családba és az iskolába, hogy ennek hatása alatt legyen tiszta az erkölcs, törhetetlen a hit, erős és önzetlen a szeretet: szóval legyen jobb és tökéletesebb az ember. Magunk is igyekszünk jobbak lenni, oh vajha úgy lenne De legyünk mindennek fölött azon, hogy az utánunk következő nemzedék legyen szívben lélekben erősebb, jellemben szilárdabb. És ezt a vallásos nevelés adja meg. Mert mindennek között a legnagyobb jellemképző ereje a vallásnak van, — természetesen csak akkor, ha az igazán a szívhez tud férközni. Ha nem csupán *doctrina*, hanem, mint *élő szellem* érvényesül. Ha minden tételét, minden szavát az erős hitből feladó szeretet hatja át. Az *egoizmus* egyre nagyobb térfoglalásával szemben az *altruizmus* szellemét kell terjesztenie, — abban az erős meggyőződésben, hogy összes társadalmi bajainknak csak egyetlen orvossága van: az önzetlen *szeretet* meghonosodása a szivekben, s „mindenféle emberalkotta életbölcselet és éthikai szabály homályos tömegéből, egyetlen igazságot kellene leszünni az emberiségnek: az emberszeretet. Ez az egyetlen hatalmas és magasztos igazság: a többi csak kicsinyes dogma.“ (Max M.) Ez legyen a mi egyletünk lobogójára a Dávid Ferencz fényes neve mellé fölírva. És mi ez alatt küzdjünk és harcoljunk híven, — bízva eszméink diadalában, mert:

»Az eszme fénye, zajtalan hatalma
Egész világra szor hajnalderüt.
Ágyuk dörgése, özvegyek siralma,
Vér, átok nem kíséri mindenütt.
Nem jelzi útját rablánc, rom, halott
Mint égi láng, csak melegít, ragyog.
A világot, mint láthatatlan Isten
Vezérli útján; — őt uralja minden!«

Kolozsvári orgonánk száz éve

Az unitáriusok a Dávid Ferencz idejében összes templomaikból kitették az orgonákat, mert Dávid Ferencz szerint az Antichrisztus (t. i. a pápa): „Az Istent külön-különbféle emberi jáiékokkal akartak tisztelni, tudniillik orgonákkal, csenge-

tőkkel, külömb külömbféle hajladozással, földreborulással, térd-hajtásokkal, templomokkal, kápolnákkal, oltárokkal és mindenféle bálványozásokkal, kinek száma nincsen. Efféle hamis isteni káromlásokkal semmivé akarta tenni az igaz isteni tiszteletet és dicséretet, mely lélekben és igazságban vagyón.“ (Ján. ev. 4 22) Ez a fölfogás csak a XVIII-ik százban változott meg. A kolozsvári anya-egyház ebben is előljárt s 1796-an midőn szépséges temploma készen volt, meghatározta, hogy orgonát is készített. A határozat nehezen és lassan hajtatott végre, mert sokan nem helyeselték, hogy orgonát állítanak a templomba. Attól félték, hogy ez csökkenteni fogja az éneklési kedvet, s a kántornak csak könnyebbségét mozditja elő. Egyikök azt monddta, hogy majd kitalálnak egy gépet a pap helyett is s aztán a gép fog prédikálni.*

Az orgona 1806-ban készült el s dec. 24-én kezdettek játszani rajta. A fölavatásra nem rendeztek valami nagy ünnepséget, de még sem ment egészen jeltelenül, mert Gyergyai László, az eklézsiának akkori érdemes nótáriusa egyházi éneket irt ez alkalomra:

Jertek minden keresztények
Isten dicséretére.
Jótétét szent Felségednek
Vegye kiki szívére.
E nagy urat áldjátok
Ki áldást hint reátok,
Gondot visel hiveire,
VigYáz mint szeme fényire.

Nyolc versszakos ének, s egy berekesztő. Nincsen benne semmi különös célzás az ünnep, vagy öröm okára. Szombat napra, hihetőleg azért tették, hogy a karácsoni ünnep hangulatát ne rontsák.

Érdekes, hogy a templom éppen ebben az évben öltött magára új szint s a tornyának új tetőjét a napokban fogják bevégezni az egy igaz Isten tiszteletére. A száz év emléke lelkesítsen minden hívet hűségére. B. Gy.

Dávid Ferencz emlékezete.

A budapesti Dávid Ferencz-Egylet e hó 24-én tartotta őszii megnyitó felolvasó ülését, mely alkalommal *Dávid Ferencz* emlékétt ünnepelte halálának évfordulója alkalmával az egyesület. A

* Eszerint az unitárius tanár száz évvel előre megjósolta az Edison találmányát, a telefont. Érdekes, hogy 1900-ban a kolozsvári kántor és én kkar dalát s az unitárius püspök beszédjét az unitárius egyház akkori kiküldöttje, e sorok írója, telefonban elvitte Amerikába s ott egy hatalmas trombitára alkalmazva, megszólaltatta óriás hallgatóság előtt.

munkás dalárda által előadott karénekek után, melyek dr. Bókay János professzor, Krausz és Horváth egy-egy szerzeményét adták elő, mély megilletődést keltve, *Ürmössy Miklós* miniszteri tanácsos, egyesületi elnök üdvözölte magas röptű szavakban a vendégeket és a Kolozsvárról megérkezett felolvasót: *Kozma Ferencz* m. kir. tanfelügyelőt és akadémiai tagot, mint a szabadelvű unitarizmus egyik kiváló bajnokát. A mai áramlat — úgymond — a szabadság eszméjén alapuló nemes szocializmus eszméje; a Dávid F.-Egylet, mely mindig a szabadság és humanitás zászlaját tűzte ki utmutatóul, nem zárkózik el a mai küzdelem elől sem. Örömmel üdvözli a különböző felekezetekből álló vendégeket és reményli, hogy a szabadelvű unitárius templom és egylet lesz ezentul is az a gócpont, hol faj és valláskülömbőség nélkül a *szabadság* szent gondolatában egyesülnek az emberek!

A nagy lelkesedéssel fogadott elnöki megnyitó után Kozma Ferencz tartott rendkívül érdekes és mély érzéssel telt előadást a tragikus végű reformátor: Dávid Ferencz életéről, működéséről és haláláról. A kereszténység — úgymond — *kétszer* lett megalapítva; először Jézus apostolai, másodsorban a *reformáció* által. Csak-hogy míg a reformáció kezdete inkább az egyházi külső visszaéléseket orvosolta, addig az unitarizmus magát a hittani részt reformálta. Nagy meggyőződéssel és lelkes hangon ismerteti azután az előadó, hogy a vallásszabadságot hirdető unitárius eszme és a dogmákból kiemelkedett *ember-Jézus* milyen nemesítő és felvilágosító hatással volt a reformáció korszakára! Ismerteti Dávid Ferenczet, mint a reformáció egyik legérdesebb és legenergikusabb alakját, kiben magában nyilvánult az egész *reformáció küzdelem*, mert ezt a hosszú időt igénylő szellemi fejlődést ő egy *ember öltő* alatt végig produkálta, fokozatosan tisztultabb és tisztultabb eszméket hirdetve, míg végül a reformáció legtökéletesebb és lagszabadabb eszméjéért lett vértanu.

A nagy tetszésben részesült beszéd után, — mely minden szabadságért dobogó szivben mély megilletődést ébresztett — *Fózan Miklós* esperes „Egyenlőség“ című nagyszabású költeményét mondta el nagy hatással, mely méltó befejezése volt a nemesen demokratikus ünnepélynek. A gyönyörű költemény végszavai így hangzanak:

Mi vagy te, szó? Mi vagy te?
 Remegve várt végbúcsu napján,
 A bujdosók vonagló ajkán
 Dallamos panasz . . . Ájtatos lehellet
 Az idvezítő szent keresztje mellett.
 Kiáltó szó a pusztaságon.
 Viszhang ezernyi Golgothákon . . .
 A testet öltött isten-ige:
 Sebet begyógyít, szomjuságot olt
 Szavára rezzen, s újra él a holt.

Mi vagy te szó? Mi vagy te?
 Itt lenn a bánya üregében,
 Hol a halavány mécs világinál
 Farkas-szemét néz élet és halál,
 S a kínes miatt vész, elvesz éhen
 Annyi derék . . . Mi vagy, mi vagy te, szó!
 Fejszecsapás a rengetegben,
 Viharzúgás a fellegekben.
 Egy óriásnak álma . . . Vészthozó,
 Riadó sirály örvény, szirt felett:
Mégújholdás, mely mindent eltemet.

Testvér, vihar — csend,
 Hűség — lázadás:
 Az Úr könyvében
 Kész a számadás.
 És áll, vagy bukik bár a földi rög:
 Az Isten képe raj'a szent — örök!

A magas színvonalon álló felolvasó ülés után vacsorára gyűltek össze az egylet tagjai, hol lelkesen éltették az est felolvasóját és szereplőit, valamint egyhangulag poharat emeltek a nagy betegségéből Isten kegyelméből felépült szabadelvű apostolunk: *Ferencz József* ő méltósága egészségére és áldásos életének minél hosszabb ideig való megtartásáért.

P. K. F.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **A főtiszt. püspök** úr súlyos természetű betegsége hivi és tisztelői nagy öröme, egészen elmúlt. Az ősz főpásztor már intézi dolgait a szobájában, s jól érzi magát.

— **A tanítók helyzete** Magyarországon soha sem volt rózsás most sem az, habár az utóbbi időben eltűntek a régi szánandó állapotok. Sok kiváló emberünk van az országnak mindenik részében, a kik bármely tanítói karnak diszére válnának. Népoktatásunk szép eredményel fokozódik s az analfabéták, vagyis írni-olvasni nemtudók, száma apad, a mi a tanítói működés eredménye. A sikerrel a tanítói munka jutalmazása nincsen arányban. A tanítók igazán mostoha gyermekei voltak az államnak. A mostani nemzeti kor-

mány oly jóakarattal karolta föl a tanítói kar érdekét, hogy rövid idő alatt érezni fogják hatását, mert — azt hisszük nemcsak az állam, hanem az egyházak is akarják a javítást. Éppen azért legyen szabad kérnünk azokat, a kikhez soraink eljutnak nehogy elveszítsék türelmüket, nehogy elfeledjék hogy a jog és az igazság a részükön van, ezek pedig méltóságteljes magatartást parancsolnak. Mi reméljük, hogy 1000 kor. maximum meg lesz, s talán ez lesz a minimum, mert ezt követeli nemzet alkotó munkájok természete.

— **Tanúgy.** Az erdélyi részek közművelődési központja, Kolozsvár, jelentős események színhelye volt a napokban, November 16-án a kolozs-

megyei általános ianító-egyesület tartotta rendes közgyűlését a vármegye-ház kistermében Elnöki tartalmas megnyitó, titkári jelentés, felolvasások, gyakorlati tanítás és más tárgyak tették élénkké, változatossá a derék egyesület közgyűlését, melyet közösbéd fejezett be. Következő napon, 17-én a nagy reményekre jogosító *Erdélyrészi tanító egyesület szövetsége* tartotta első rendes közgyűlését szép tárgysorral, de a napi kérdések körül való izzó hangulatban. Megejtette a tisztújítást, melynek eredménye: elnök Pallós Albert, ügyvezető-alelnök Elek Gyula, főtitkár Gerencsér István, pénztáros Tarcsafalvi Albert, könyv- és tanácsértáros Kőszegi Gyula stb. Az igazgató-választmányra — mely a tisztviselőknél 18 tagból áll — ruházta át egy Takarékpénztár részvénytársaság létesítését. Ennek tiszta jövedelme kulturálék előmozdítására van szánva. A Szövetség keretében Tanítók Otthonát létesít, melynek céljaira a nemes szívű emberbarát és nyugalmazott zenetanár Boér Gergely hitrokonunk ezer korona alapítványt tett.

Az erdélyrészi tanítóság fontos nemzeti és művelődési célok tudatában a legjobb utakon jár. Adja Isten, hogy érettségével — melyről bizonyosságot tett — és kitartásával lépésről-lépésre sikereket mutathasson fel.

Köszöntjük a legkitartóbb munkásokat: a magyar tanítókat! —i—

— **Köszönetnyilvánítás.** A nagyjait unitárius egyházközség kepeváltásági alapjára *Veress György* id. brassói egyházzogondnok 100 koronát; *Ferenczy Géza* dr. országgyűlési

képviselő atyánkfia pedig templomi énekeskönyvek és szegénysorsu tanulók valláskönyveinek beszerzésére 50 koronát adományozott. E nemes szívű adakozóknak ez uton is hálát és köszönetet mond az egyházközség előljárósága. Nagyjátn, 1906. nov. hó 10-én. *Veress György* lelkész.

— **Uj táblabírák** A király László Domokos székelyudvarhelyi és Kontz Gyula dévai törvénycíki bírákuak az ítélőtáblai bírói címet és jelleget adományozta. Örömmel üdvözljük a kedves hitrokonokat!

— **Péterfy Tamás** a jó kedvű és mulattató székely író most uj kötetet ad ki. Címe: *Góbé a gazdaságban*. Ára 2 korona, (Budapest IX. Köztelek)

— **Stojovits Iván** Laotsze kínai bölcs, Tao—Te—King című műve ismertetését kifogja adni 2 koronáért. Előfizetés 2 korona (Budapest I. Krisztina-tér 2.)

— **Uj korszak a méhészet terén.** Dömötör László méhész (Szegszárd) méhészete uj rendszerét könyvben fogja kiadni melynek ára 5 korona lesz.

— **Nyilvános köszönet.** Ifj. Boros József és neje Budai Borbála egy száz korona értékű urasztali díszes ezüst poharat ajándékoztak. Az adakozásnak nem első nyilvánulása ez náluk, segélye az Isten, hogy ne is legyen utolsó, mert *a jókedvű adakozót szereti az Isten* Egyházközségünk iránji szeretetőknek, vallásos buzgóságunknak ily szép megnyilvánulását, egyházközségem nevében, hálásan megköszönöm. Ürmös, 1906. évi október hó 15-én. *Osváth Gábor* lelkész.

— **A martonosi** unitárius egyházközség a templom szenteléssel kapcsolatban szépen sikerült mulatságot rendezett, melynek tiszta jövedelme 276 korona. A mu-

latságon felülfizettek a következők: Ferencz József unitárius püspök és neje Gyergyai Anna 40 kor Pékei Lajos és neje Fangh Antonia 50 kor. Dr Gálffy Endre 30 kor. Simon Balázs, Gálffy János (Nagy-Enyed) 20—20 kor. Sándor Mózesné, Jánosi Gyuláné, Gálffy Kálmán, Rafiáj Domokos, özv. Antos Józsefné, Péterfi Lajosné (Pancsova), Katona Ferenc 10—10 kor. Gombos Sámuel 5 kor.

Lőrinczi István 2 kor. 30 fillér. Vári Albert, Geréb Zsigmond, Miklós György, Nagy Ferencz, Geréb Mihály 2—2 kor. Valter Ferencz 2 kor Deák Miklósné, Pap Mózes, Nagy János, Szentannai Sámuel 1—1 kor Baláss János. Patakfalvi Izsák 50 50 fill. Marossy Mátyás 40 fillér. Fogadják a nemes szívü adakozók az egyházközség hálásköszönetet. K a t o n a Ferencz unitárius lelkész.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

A karácsonyi ünnepek még a legszegényebb embernek is hoznak valami csekély örömet a jó emberek szívességéből. A jó szív olyan mint a termő föld: csak bele kell hinteni a magvat s ki kél belőle és terem bőven, gazdagon. A mi szegényeink ajtónk előtt állnak és várják az adományt. Első helyen is az árva torockói leányra gondoljunk, a ki még midíg rá van utalva a jó szivekre, mert nincsen lakása, nincsen ruházatja, sem könyve. A Dávid Ferencz-Egylet választmánya magára vállalta, hogy ez idén is megsegíti, mert arra számít, hogy perselyébe befoly annyira adomány, a melyből ezt fedezni lehet. A közelgő ünnepeken emlékezzünk meg a szegényekről s a D. F. E. perselyében küldjünk be egy pár fillért.

Ünnepi ajándékokról nem mindig könnyű gondoskodni. Olvasóinknak szives figyelmébe ajánljuk, hogy a könyv a legolcsóbb, legtartósabb és leghasznosabb ajándék.

A vándor könyvtár alakítsuk meg mindenik községben. Ez a Dávid Ferencz-Egylet célja. Az eredeti terven azt a módosítást kívánjuk tenni, hogy az ajándékozott könyvek maradjanak egy községben s a szomszédok kölcsönözzék ki egymásnak. A választmány gyűjteményében szép

és értékes könyvek vannak. Ezeket kiküldjük a fiók-egyleteknek a megjelölt helyre kiosztás véget. E helyen fölhívjuk a lelkész és tanító urakat sziveskedjenek jelentkezni a *fiók-egyleti elnöknél*, a kit arra kérünk, hogy a jelentkezésekről január 15-ig értesítse, mert akkor a jelentkezőknek kiosztjuk a készletünket, még ha csak egy f. egylet jelentkezik is. Az elnök urak írják meg a titkárnak, kik jelentkeztek? Van-e már könyvtárunk? Milyen címen? Van-e *olvasó helyiségük*? Egy héten hányszor és mely órában van nyitva?

A vándor könyvtár érdekében azzal a szives kéréssel terheljük *öszszes olvasóinkat* tegyék félre kiolvasott jó könyveiket, főleg *tfjusági, szépirodalmi és képes lapjaikat* s egy levelező-lapon értesítsék választmányunkat (Ferencz Józsefné alelnök, dr. Boros György, Fangh Erzsébet titkárok bármelyike szivesen fogadja) az ajándékokul szánt könyv, irat címéről s mi ezonnal tudatjuk hova küldjék. Az is szép és helyes dolog lesz, ha az ajándékozók kiválasztják a községet s egyenesen elküldik a lelkész vagy tanító urnak, a kik azután bejelentik a választmányának. Ez lesz a vándor könyvtár legegyszerűbb és leghasznosabb megoldása.

Az udvarhelyköri Dávid Ferencz-
Egylet f november hó 15-én H.-
 Szt-Pálon tartotta meg évi rendes
 őszi közgyűlését a tagok s más érdeklődők szép számu jelenlétében. A harangok hívó szavaira templomba vonult a közönség s az iskolások elénekelvé a L. zsoltár I. versszakát, a szószéken megjelent *Ürmösi* Károly jánosfalvi lelkész, hogy imádkozzék szívből, szíveket Istenhez emelőleg. Az utó fohászt követő ének után *Sándor* Gergely dersi lelkész mondott emelkedett hangu elnöki megnyitót, melyben érintette a társadalmi, egyházi eseményeket. Karácsonyfalvi *Barabás* Irma és dersi *Sándor* Erzsí kisasszonyok igen sikerült szavatai gyönyörködtették a közönséget. Előbbi József Miklós: »Gondolatok a börtönben« (Dávid Ferencz emlékére), utóbbi Ilyés Bálint: »Zrinyi Ilona« költeményeit adták elő. Közben *Demeter* Dénes karácsonyfalvi lelkész tartott nem annyira felolvasást mint a hazafiui hévtől és vallási szeretettől áthatott emlékbeszédet, mely a hallgatóság tapsát vonta maga után. »Emlékezünk!« címen. *Sándor* Gergely elnöki bezárójában a köszönetek tolmácsolása mellett hazánk és szent vallásunk iránti kötelességeink telyesítésére hivatott fel és kötelezett el. »Áldott az Ur a mi Istennünk« éneket az egész közönség énekelte nagy buzgósággal. Megemlíteni tartozom még az egyl. dalkör szereplését néhány énekével, melylyel a közöket töltötte be. Egy félórai szünet után a közgyűlés adminisztratív részére tértünk át az iskolai teremben, hol az oklándi junius 14-iki közgyűlés jegyzőkönyvét olvasta fel *Péter* Sán-

dor titkár. A kinyomatott füzetek 20 filléren árusítatnak, szerzők 10—10 drb. tiszteleti példányt kapnak. Egyed Ferenezné alelnök 15 korona ajándékból pecsétnyomó készíttetik, a vásárolt könyvek könyvtárba behelyeztetnek. Kimondatott határozatban, hogy ingyen kiosztás céljára a gyűlést elfogadó egyh. község hiv és a közönség részére egy népszerű kis emléklapot fog kiadni az egylet.

Jövő gyűlés helyéül Muzsna neveztetett meg.

A hivatalos közgyűlés bezárása után következett a közebed, melynél pohárköszöntőket mondottak: *Sándor* Gergely, *Kisgyörgy* *Sándor*, *Péter* *Sándor*, *Pál* *Ferencz*, *Ajtay* *János*, *Demeter* *Dénes* *Benczédi* *Mózes* stb. Megemlékezés történt a központi, köri vezetőségekről, a közreműködőkről, a helyb lelkész és nejről, mint házi gazdákról stb.

Alkonyatban pedig ki-ki készülődött hazafelé, hogy a félbe hagyott otthoni munkáját ismét folytathassa Isten segedelmével.

Nagy-Homordmenti.

A D. F. E. háromszéki fiókja S-Köröspatakon gyűlést tartott nov. 12. Először istentisztelet volt a templomban. A gyülekezeti éneke után imát és Máté ev. V. r. 48. v. alapján egyházi beszédet mondott *Göncz* *Mihály* laborfalvi lelkész, ki rövid, de szépen kidolgozott beszédében *Dávid* *Ferencz* példájának követésére buzdította hallgatóit. A községháza nagytermében megnyitó beszédet *Szent-Iványi* *Miklós* egyl. elnök mondott lelkesedéssel és melegséggel. Most *Végh* *Mátyás*-nak, a korán elhalt székely költőnek

»Alszei Ilona« c. népballadáját szavalta el Végh Benjámín árkosi lelkész szépen és érzéssel. Dr. Darócy Aladárné árkosi tanítónő igen kedves és szellemes felolvasást tartott egy a XX. század végén történt, illetve történendő képviselőválasztásról, mikor már a nők is választók és választhatók. A felolvasás tanulsága, hogy a nőnem munkakörének mezeje a családi élet. Szíves elismeréssel adózunk e helyen is a kedves felolvasónak. Salamon Irén és Fejér Irén kisasszonyok »Egyedül hallgatom tenger mormolását« kezdetű zenésített verset énekelték művésiesen, valóban nagy hatással. Méltó volt az énekhez. Cserey Irén k. a. Inczedy Lászlónak »Növér« c. költeményét szavalta könnyekig meghatóan Dr. Nagy György orsz. képviselő gátolva lévén a személyes megjelenésben, helyette a »Szeretet«-ről írott értekezését Nagy József joghallgató olvasta fel. Dr. Nagy György üdvözetét küldötte az ünneplő közönségnek s jóindulatu szolgálatát ajánlotta fel továbbra is. Felolvasása arra vall, hogy ő nemcsak a politikával szokott foglalkozni. Lelki táplálékot bőven osztogatott. Még Téglás József állatorvostanhallgató szavalt s ezután Szent Iványi elnök az ünnepséget határos beszéddel zárta be.

A felsőfehér körben a »Dávid Ferencz f. egylet« nov. 15-én Ürmösön tartotta meg őszi gyűlését. Ez a nap volt az egylet nevét viselő nagy reformátor vértanu halálának 327-ik évfordulója. A gyűlés első része a templomban folyt le szép számu közönség előtt a következő sorrendben:

Az iskolás gyermekek Nagy Árpád ürmösi énekvezér orgona kísérete mellett áhitattal énekeltek: »Oh jőj az Urnak házába« kezdetű szép előénekünket, mely után a gyülekezettel együtt: »Áldott az Ur, a mi Istenünk« című alkalmi éneklés gyönyörködtette a sziveket. A buzgóságot emelte Kiss Aladár lendületes, szívhez és lélekhez egyszerre szóló alkalmi imája, melyet Ütő Béla könnyörgött el imádkozó érzellemmel. Osváth Gábor esperes-elnök megnyitójában lelkes kegyelettel emlékezett meg II. Rákóczy Ferencz dicső szabadsághősünkről és hűséges bujdosó vitéz társairól, a kik önzetlenül, egész az önfeláldozásig küzdöttek Magyarország polgári szabadságáért, Istenért és hazáért. Majd Dávid Ferenczet mutatta be, mint a hit és lelkiismereti szabadság hősét, a ki Jézust az összes reformátorok között leginkább megközelítette a hit szabadság útját megnyitotta ezen kijelentésében: »A hit Istennek ajándéka« »Mindenki azt a hitet kövesse, a mely neki inkább tetszik.« »Nem tanácsos az embernek lelkiismerete ellen cselekedni.« Ezután a vegyes dalkör Péterffy Gyula karnagy vezetésével Kölcsey »Hymnus«-át négy szólamra meghatóan imádkozta el. Czirmay Zsuzsika k. a. Murányi F. Sándor »*Dévvárára*« c. alkalmi ódáját szavalta értelmesen és hatásos érzéssel. Varga Dénes lelkész: »Jézus és Dávid Ferencz istenegység hite« c. dolgozatát olvasta fel. Bizonyításait a Jézus nyilatkozataiból D. F. életéből a természettudományból és a józanésztől vette. Felolvasása végén buzdit Dávid Ferencz összes műveinek kiadá-

sára és szobrának 1910-re való fölállítására, a mikor 400 éves fordulója lesz születésének. A dalkör »Mennyben lakó én Istenem« éneklése után László Gyula közhalmi tanító »Rákóczi sirja« c. költeményt szavalt el kiváló sikerrel. Végre a dalkör »Hazádnak rendületlenül« c. hazafias éneke, az elnöki bezáróbeszéd és a gyülekezeti ének méltó befejezése volt a szépen sikerült kegyeletos ünnepélynek, mely után az esperes-elnök vendégszerető házánál gyűlésre és később gazdagon megterített asztala mellé jelentek meg az egyleti tagok és vendégek. A gyűlés Kiss Aladár indítványára egyhangulag elfogadta a felolvasásban említett buzdító felhívást a D. F. műveinek kiadása és szobrának fölállítása kérdésében.*)

A szülők öröme. Értesítjük olvasóinkat, hogy az Unitárius Köz öny és a Nők Világa jövő évi összes száma 60 krért, 1 kor. 20 fillérért megküldjük *tanulóknak*, szolgálatban és katonaságban levőknek.

Katonáknak egy címre ingyen megküldjük az Unitárius Közlönyt, ha a lelkész urak megírják *kinek címezzük* és ha gondoskodnak, hogy az illető a többi legényeknek ki ossza.

4 koronával 12 embert láthatunk el téli olvasmánnyal. Az Unitárius Közlöny terjedelmes téli számai ennyibe fognak kerülni.

*) Minthogy a D. F. E. közgyűlésén ugyanilyen határozat hozatott ezt csatlakozásnak tekintjük, s örvendünk, hogy e f. e. máris megnyilatkozott ugyanabban az irányban. Szerk.

Az egylet pénztárába f. é. szept. 24-től nov. 20-ig rendes tagsági díjat fizettek: Dr. Balogh György Torda 906—907-re, Felföldi Béláné Marosludas 900—904-re, Kleinhempel Sámuelné Tordai 902—907-re, Boros György Ladamos 902—906-ra, Czegezi Árpád Kolozsvár 905—906-ra, Sincky Julia 902—906-ra, Varga István, Végh Mihály 906-ra, Gyulai Lajos Köpec 904—905-re, Buzogány József Lupény 905—906-ra, Nagy Elemér Szentkereszt, Péter János Hegyeshalva, Pap Gyula Tarcsafalva 906-ra, Szentiványi István Ladamos 906—907-re, Iszlai Gábor Kakasszék 905—906-ra, Mózes András Temesvár 906—907-re, Kovács Dénes Zilah 903-ra.

Előfizetői díjat fizettek: K. Nagy Miklós Szilágyrécsa 906-ra, Benedek Sándor Brassó 905-re, Liphay Arthur né Budapest, Péterfi Lajos Pancsova 906-ra, Bedő Dénes Nagyenyed 905—906-ra, dr. Hankó Domokos Szászrégen 904—905-re, Özv. Sárdi Imréné Kövend 906-ra, Kedey Apollonia Budapest 907-re.

A kereszturkői f. e. pénztárába fizettek: Kovács Sándorné Zilah 906-ra, Sándor Jánosné, Sándor János, Gombos Sámuelné Székelykeresztúr 905—906-ra, Pálfi Mihály Gagy 897—906-ra

Az aranyos-tordakői f. e. pénztárába fizettek: Lőrincy Dénes 902—906-ra, Székely József 900—902-re, dr. Pálfi Gyula 906-ra, Fodor Domokos 905—906-ra, Lőrincy Sándor 904-re, Veress Sándor Gyéresszentkirály 901—907-re, Horváthy Józsefné Torda, Tóthné Zsigmond Gizella 906-ra, Bardocz László 905—906-ra, Sófalvi Sándor 904—906-ra, Borbily Máténé 906—907-re, Gelei Gyula 900—902-re, Pilner Gyula, Törös János 906-ra.

Az udvarhelykői f. e. pénztárába fizettek: Egyed Miklós Lugos 904—905-re, Székely Zsigmondné Vargyas 906-ra.

40 korona alapítói díjat fizetett Kovács Józsefné Hódmezővásárhely.

Kolozsvár, 1906 nov. 20-án, Gálfi Lőrinc pénztárnok.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DAVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI:
DR. BOROS GYÖRGY.

XIX. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVART.
NYOMATOTT GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSENEL.
1906

TARTALOM.

I. Költemények.

	Oldal
Bizzatok, bizzatok. Murányi Sándor	5
Ki mint vet, úgy arat. Tarcsafalvi Albert	19
Arany szabályok. Tarcsafalvi Albert	35
Jézus. Tarcsafalvi Albert	73
Boros Ella kisasszonynak. Murányi Sándor	88
Emlékezés Bocskairól. Tarcsafalvi Albert	86
Gyermekeimhez. Rédiger Géza	88
A csergő óra. Rédiger Ödön	89
A serkentő óra. Aranyosrákosi Székely S.	90
Kórházban. Rédiger Géza	91
Rédiger emlékezete. P. Szentmártoni B.	92
Isten áld meg a magyart. Murányi F. S.	123
Mondják . . . Székely György	131
Sírató. Tarcsafalvi Albert	136
Deák Ferencz. Péterfi Sándor	139
Extásis. Szabó Károly	146
A bujdosókról. Székely Sándor	175

II. Vallásos és erkölcsi tárgyú közlemények.

Uj év, uj munka. Szerkesztőség	1
Egyházunkhoz való törhetlen hűség. P. Kozma Flóra	5
A kitagadott. Deák Miklós	9
Apró történetek. Tarcsafalvi Albert	12
Imádkozzál és golgozzál. Mózes Mihály	25
A gazdag ur és a szegény mesterember	37
Apró történetek. Tarcsafalvi Albert	55
Ima. Dombi János, Fazakas Lajos	70 187
Az iszákosságról. Dr. Pázsint	79
Ima a Bocskai emlékünnepen 1906. máj. 20. Dr. Boros Gy.	85
Áldott égi Atya	102
Szózat a vasárnapi iskola érdekében. Dr. Boros György	103
Beszéd. Dr. Boros György	104
Néhány szó a lelkiismeretről. Rudolf Lajos	105
Kik tanítsák a vallást az elemi is.-ban. Pálfi Ákos	107

	Oldal
A könyv. Dr. Péterfi Tibor	113, 119
A világ legbecsesebb evangéliuma. Angolból: Fazakas L.	117
Kik tanítsák a vallást az elemi iskolában. Ibolyka	130
Több missziói szellemet.	135
12 legnevezetesebb esemény az unitárius egyházban. Varga Dénes.	137
Unitárius jellemvonások.	143
A templom titka. Orbók Ferencz	147
A szerkesztő asztaláról.	154, 169
Imádság. Dr. Boros György	155
Nyári vasárnapi tanítások. Úrmösi József	163
Ima október 6-ára Taar Géza	172
Felköszöntő a Kossuth-serleggel Dr. Boros György	178
Felolvasás a D. F. E. közgyűlésén. Lőrinczi Dénes	203

III. Életrajzok és történelmiek.

Székely András alsójárai unitárius lelkész. Biró Lajos	14
Vécsei Sámuel. B. Gy.	30
Úrmösy Miklós. (Arcképpel)	67
Rédiger Géza emlékezete.	88
Murányi Sándor költeményei. (Arcképpel)	122
Elnökünk gyásza.	126
Bucusz szó. Péter Ödön	127
Gálfalvi István örömmünnepe. Jelen volt Antal	143
Mikó Imre. (Arcképpel) Boros Gy.	159
Ferencz József püspök ur visszavonulása a tanári munkakörtől	162
Rákóczi. Szentmártoni K.	172
Kolozsvári orgonánk száz éve B. Gy.	208
Dávid Ferencz emlékezete. P. K. F.	209

IV. Az ifjuság köréből.

Elnöki megnyitó. Borbély I. Vegyesek.	176, 203
---	----------

V. Vegyes tartalmu közlemények.

A Dávid Ferencz-egyletből. Kronikás.	13
Egyik egyházközség életéből. Fazakas Lajos	38
Geöcze Sarolta az unitárius templomban. P. K. F.	34
Egy vándorló székely levele fiának. Székely Ferencz	46
Építsünk Székelyudvarhelyen templomot. Vári Albert	47
A zsidóság eszméi és tanai az unitarizmus szempontjából Per- czelné K. Flóra	51

	Oldal
Kolozsvári levél. Beddi Pál	57
A vallás Tompa költészetében. P. K. F.	59
Számadás. —i—	61
Némely szokásainkról. Adorján Domokos	75
A californiai földrengés.	94
Építsünk Marosvásárhelyt templomot.	108
A pap, mint képviselő. B. p.	111
Ádámosi templom és műemlékeink. K. L.	142
Udvarhelyi egyházközből. s—r—	
Elnöki meghívó. Br. Petrichevich H. Kálmán	153
Martonosi templomszentelés. Nagy János	157
Népies Dávid Ferencz felolvasó-estélyek	180
Jótekonyság és buzgóság. c.	47, 130
Irodalom.	60, 149, 181
Egyleti élet és munkásság. 17, 33, 50, 64, 99, 116, 134, 161, 167, 186	
Külföld.	29, 40, 41
A Dávid Ferencz-Egylet XXII-ik közgyűlése	194
Budapesti Dávid Ferencz-Egylet köréből	27, 92
Egyházi és isk. mozgalmak. 16, 31, 48, 62, 81, 97, 113, 131, 160, 165, 182	
Szerkesztői üzenetek mindenik füzet végén.	

